

Scenariusz Modułu V. Planowanie rozwoju szkoły zawodowej ukierunkowanego na współpracę z rynkiem pracy

Czas realizacji: 4 godziny

1. Cele:

- zdiagnozować potrzeby szkoły ukierunkowane na jej rozwój,
- określić założenia do projektu dotyczącego działań rozwojowych szkoły,
- określić działania niezbędne do realizacji zaplanowanego projektu,
- przewidzieć kategorie kosztów realizacji projektu,
- zaplanować harmonogram realizacji.

2. Metody i formy pracy:

- wykład wprowadzający, ćwiczenia,
- praca w grupach.

3. Środki dydaktyczne:

- materiały dydaktyczne: prezentacja PowerPoint,
- materiały i przybory: Flip-charty, mazaki.

7. Przebieg zajęć i ich struktura

1. Określenie celów.
2. Wykład: Kierunki rozwoju kształcenia zawodowego.
3. Wykład. Programy operacyjne Kapitał Ludzki dotyczące badań, programów rozwoju szkół, rozwoju kształcenia ustawicznego, w tym kształcenia na odległość
Ćwiczenie 1:
Zdiagnozować potrzeby szkoły dotyczące rozwoju szkoły z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy. Praca w grupach 3 – 5 osób. Grupy opracowują plakaty i prezentuj je. Prowadzący podsumowuje ćwiczenie.
5. Ćwiczenie 2.
Określić założenia do projektu dotyczącego działań rozwojowych szkoły. Praca w grupach 3 – 5 osób. Grupy opracowują plakaty i prezentuj je. Prowadzący podsumowuje ćwiczenie.
6. Ćwiczenie 3.
Określić działania niezbędne do realizacji zaplanowanego projektu. . Praca w grupach 3 – 5 osób. Grupy opracowują plakaty i prezentuj je. Prowadzący podsumowuje ćwiczenie.
7. Ćwiczenie 4.
Określić kategorie kosztów realizacji projektu. . Praca w grupach 3 – 5 osób. Grupy opracowują plakaty i prezentuj je. Prowadzący podsumowuje ćwiczenie
8. Ćwiczenie 5.
Zaplanować harmonogram realizacji projektu. Praca w grupach 3 – 5 osób. Grupy opracowują plakaty i prezentuj je. Prowadzący podsumowuje ćwiczenie
8. Podsumowanie zajęć. Dyskusja.

Moduł V: Planowanie rozwoju szkoły zawodowej ukierunkowanego na współpracę z rynkiem pracy

Schemat modułu V

Kierunki rozwoju kształcenia zawodowego

Obecna sytuacja, w jakiej znalazły się szkoły zawodowe uwarunkowana została przez sytuację na rynku pracy (spowodowaną spadkiem bezrobocia, wyjazdem znacznej liczby osób do pracy za granicę) oraz wzrostem zainteresowania młodzieży szkołą zawodową (szczególnie technikum). Wydaje się, że w tej sytuacji wszystko jest w porządku i perspektywy dla szkół zarodkowych są pomyślne.

Jednak mamy do czynienia z wieloma zjawiskami niekorzystnymi. Są to przede wszystkim niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, niedostateczne przygotowanie w zakresie umiejętności praktycznych absolwentów (pracodawca wymaga doświadczenia lub konkretnych umiejętności praktycznych), zbyt sztywny system kształcenia zawodowego (trudno zorganizować zajęcia u pracodawcy, gdzie uczeń mógłby zdobyć umiejętności praktyczne, szczególnie w nowoczesnych technologiach) oraz podległość szkół pod powiaty, co powoduje, że sieć szkół zawodowych jest przypadkowa i wynika raczej z tradycji niż potrzeb lokalnego rynku pracy.

Wydaje się, że racjonalnym będzie zastanowienie się nad następującymi zagadnieniami:

1. Unowocześnienie procesu kształcenia.
2. Dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy.
3. Poprawa efektywności uzyskiwania dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.
4. Zorganizowanie wewnętrznego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego i metodycznego.
5. Pozyskanie wsparcia z funduszy unijnych.

Unowocześnienie procesu kształcenia

Na poprawę procesu kształcenia wpływa wiele czynników. Do podstawowych można zaliczyć: dobrą organizację zajęć (szkolny plan nauczania, plan dodatkowych zajęć, jasne procedury postępowania w różnych sytuacjach dydaktycznych i wychowawczych), dopracowane programy nauczania (dostosowane do warunków szkoły i lokalnego rynku pracy), kwalifikacje merytoryczne i metodyczne nauczycieli.

Określając kierunki rozwoju zmierzające do dostosowania kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy i możliwości szkoły powinniśmy przeanalizować stan istniejący, aby określić, które obszary działania są naszą mocną stroną (aby nie zmieniać tego co jest dobre), które natomiast są naszą słabą stroną (aby skupić się na działaniach zmierzających do poprawy i nie tracić energii na

sprawy nieistotne i mało ważne). Spośród różnorodnych działań w tym zakresie szczególnie istotne będą: działania ukierunkowane na: modernizację programów nauczania, doskonalenie nauczycieli w zakresie kwalifikacji merytorycznych i metodycznych.

W szkołach zawodowych funkcjonują przede wszystkim programy nauczania opracowane w systemie przedmiotowym (treści nauczania podzielone są na przedmioty) oraz programy modułowe (treści nauczania podzielone są na moduły). Wybór programu zależy od szkoły. Szkoła może więc wybrać program albo tradycyjny (przedmiotowy) albo innowacyjny (modułowy). Wyboru należy dokonać z programów zatwierdzonych przez ministra edukacji. Programy zatwierdzone przez ministra muszą być dostosowane do powszechnego użytku, niezależnie od uwarunkowań regionalnych. Nie będą więc dostosowane do lokalnego rynku pracy i do warunków danej szkoły. Oczywiście możemy je zmodernizować, ale nie możemy zmieniać celów kształcenia określonych w tym programie. Możemy jedynie dodać lub ograniczyć pewne treści wynikające z rozwoju technologii, zmian w gospodarce, itp. Inaczej mówiąc na osiągnięcie pewnych celów możemy poświęcić mniej godzin, a pewnych więcej.

Drugim sposobem dostosowania programów do potrzeb lokalnego rynku pracy są zajęcia specjalizacyjne. W większości programów przewidziane są godziny na specjalizacje. Szkoła może wykorzystać te godziny w różny sposób. Może opracować program przedmiotu (modułu) specjalizacyjnego. Program może opracować jeden autor lub zespół autorów. Obowiązek ten spoczywa przede wszystkim na komisji przedmiotów zawodowych. Następnie program jest przedstawiony dyrektorowi, który po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, podpisuje go i wpisuje do zestawu szkolnych programów nauczania.

Trzecim sposobem modernizacji jest rozdzielenie godzin z zajęć specjalizacyjnych na inne przedmioty (moduły) zawodowe. W tym przypadku należy opracować programy dodatkowych działów w przedmiotach, do których dodano godziny. Mogą to być np. działy specjalistyczne (dostosowujące program do wymagań rynku pracy, działy zmierzające do lepszego przygotowania uczniów do zdawania egzaminu zawodowego części pisemnej, czy praktycznej). Rozwiązaniem alternatywnym jest wykorzystanie części godzin na przedmiot (moduł) specjalizacyjny, części na przedmiot (moduł), którego wynikiem byłby jakiś kurs specjalistyczny, części na dodanie godzin do niektórych przedmiotów (np. pracowni czy zajęć praktycznych).

Czwartym rozwiązaniem może być opracowanie autorskiego programu nauczania. Przy opracowaniu autorskiego programu nauczania postępowanie może być następujące. Autor, lub zespół autorów opracowuje program nauczania. Może oczywiście korzystać z istniejących programów. Następnie warto uzyskać opinię właściwego specjalisty (np. recenzenta wpisanego na listę ministra, konsultanta, doradcy lub innego doświadczonego nauczyciela). Następnym krokiem będzie uzyskanie pozytywnej opinii kuratora. Po uzyskaniu pozytywnej opinii dyrektor szkoły przedstawia program do zaopiniowania radzie pedagogicznej i radzie szkoły, a gdy rada szkoły nie została powołana to radzie rodziców. Po uzyskaniu tych opinii dyrektor wpisuje program do szkolnego zestawu programów nauczania i podpisuje go.

Innym ważnym czynnikiem warunkującym rozwój kształcenia zawodowego są kwalifikacje merytoryczne i metodyczne nauczycieli. Rozwój tych kwalifikacji powinien zostać określony w planie wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli (WDN). Jakie więc działania możemy zamieścić w WDN? Podstawowe działania to różne formy doskonalenia organizowane przez ośrodki doskonalenia nauczycieli. Ośrodki te prowadzą różne szkolenia i kursy doskonalące. Można w nich znaleźć pozycje odpowiadające na niektóre potrzeby. Oczywiście szkolenia te nie są projektowane ściśle na potrzeby danej szkoły więc może zajść potrzeba zorganizowania własnego kursu. W takim kursie możemy przewidzieć następujące formy realizacji:

- szkolenia w zakresie planowania pracy (szczególnie dla początkujących nauczycieli),

- szkolenia z zakresu metodyki kształcenia zawodowego (ściśle dostosowane do potrzeb nauczycieli i posiadające aspekt praktycznego wykorzystania),
- doradztwo i konsultacje ekspertów z poza szkoły (doradców metodycznych, konsultantów, psychologów, pedagogów),
- realizacja programów i przedsięwzięć przy udziale eksperta zewnętrznego (ekspert bezpośrednio uczestniczy w opracowywaniu i wdrażaniu różnych programów),
- studia podyplomowe.

W zakresie doskonalenia i uaktualniania kwalifikacji merytorycznych (obecnie nie istnieje spójny system doksztalcania i doskonalenia nauczycieli w tym zakresie) możemy przewidzieć następujące działania:

- współpraca z uczelniami wyższymi w zakresie wykorzystania pracowników naukowych uczelni w procesie nauczania, organizowania szkoleń, pokazów, ścisła współpraca poszczególnych nauczycieli z konkretnymi pracownikami naukowymi,
- dodatkowa praca nauczyciela w zakładzie pracy w zawodzie ściśle związanym z nauczaniem (np. na ¼ etatu). Być może nauczyciel kształcenia zawodowego nie powinien całkowicie zrywać z rynkiem pracy. Powinien ciągle być aktywny zawodowo,
- współpraca z pracodawcami, która może polegać np. na odpłatnym przeszkoleniu grupy nauczycieli w nowych technologiach, stażach z zakładami pracy, współpraca w zakresie realizacji części zajęć na terenie zakładu, gdzie uczniowie uczą się pracując pod kierunkiem nauczyciela ze szkoły i pracownika zakładu pracy. Działania te oczywiście wymagają finansowania. Podstawowym źródłem finansowania mogą być programy unijne (szczególnie Program Operacyjny Kapitał Ludzki).

Dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy

W tym zakresie można określić szereg działań, które powinny przynieść konkretne efekty w tym zakresie. Mogą to być następujące działania:

- związanie szkoły z zakładami pracy i realizacja części zajęć w takim zakładzie (nie tylko praktyki zawodowe),
- uruchomienie klas, w których jednocześnie uczy się w kilku zawodach (zajęcia ogólnokształcące realizowane są z całą klasą, a zajęcia zawodowe prowadzone osobno dla każdego zawodu). Oczywiście dotyczy to kształcenia zarówno na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej jak i technikum. Należy uwzględnić koszty takich działań w szczególności, gdy w jednej klasie prowadzimy np. 3 do 6 zawodów. Być może nawet najbardziej sprzyjający organ prowadzący nie będzie w stanie sfinansować tego typu projektu, więc należy przewidzieć finansowanie ze środków unijnych.

Gdy część zajęć (ze szczególnym uwzględnieniem kształtowania umiejętności praktycznych) realizowane byłoby w zakładach pracy działania szkoły mogą być następujące. Przede wszystkim należy znaleźć zakłady pracy, które w ramach dobrej współpracy lub odpłatnie zgodziłyby się na realizację tego typu projektu. Obecnie przy braku odpowiednich pracowników na rynku pracy może to się okazać niezbyt trudne (być może należy wykorzystać tę sytuację do nawiązania współpracy z zakładami pracy). Następnie (po uzyskaniu akceptacji organu prowadzącego) należy złożyć aplikację na dofinansowanie. Bardzo ważnym składnikiem projektu będzie program nauczania. Wydaje się, że zajdzie konieczność opracowania programu autorskiego i wydaje się, że powinien to być program opracowany w strukturze modułowej. W programie tym część zajęć (modułów) będzie realizowane na pracowniach szkolnych, a część zajęć w zakładach pracy. Zajęcia realizowane w zakładach pracy powinny przede wszystkim preferować umiejętności praktyczne, tak aby uczeń nabył praktyki w wykonywaniu zadań zawodowych. Tak

aby absolwent bezpośrednio po szkole posiadał aktualne przygotowanie praktyczne. Zajęcia takie należy raczej przewidzieć w końcowych klasach (np. w klasie 3 i 4 technikum). Zajęcia mogą jednocześnie odbywać się w kilku zakładach pracy. Uczeń wykonuje pracę na konkretnym stanowisku, pod okiem pracownika zakładu, a nauczyciel cały czas przebywa z grupą uczniów w tym zakładzie i organizuje zajęcia, przeprowadza instruktaże, uczestniczy w planowaniu zajęć.

Przy takim zorganizowaniu zajęć możemy osiągnąć wiele korzyści. Ukierunkujemy kształcenie na umiejętności praktyczne, absolwenci zdobędą praktykę, a nauczyciele ciągle będą aktualizować swoją wiedzę zawodową.

Poprawa efektywności uzyskiwania dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe

Obecnie wyniki uzyskiwane na zewnętrznych egzaminach zawodowych w znacznej części zależą od tego jak trudny był egzamin. W jednym roku był trudny, więc wyniki były następujące: tylko 20% naszych uczniów otrzymało dyplom. W następnym roku był łatwy i 90% naszych uczniów otrzymało dyplom. Bez względu na to jaką mamy sytuację należy przewidywać, że autorzy opracowujący zadania egzaminacyjne zdobywają praktykę w ich konstruowaniu, doskonalony jest system standaryzacji więc powinniśmy przedsięwziąć działania, które wyeliminują lub ograniczą tę przypadkowość. Ponadto nie wszyscy nasi absolwenci przystępują do egzaminu (co wydaje się niekorzystnym zjawiskiem) oraz występuje zjawisko takie, że szkoła organizuje konsultacje, a uczniowie nie chcą w nich uczestniczyć.

Wyeliminowanie tych niekorzystnych zjawisk i poprawa efektywności zdawania egzaminów zawodowych wymaga od szkoły prowadzenia różnych działań usprawniających i naprawczych. Jakże to mogą być działania?

Organizowanie konsultacji w okresie pomiędzy maturą a egzaminem zawodowym wydaje się niecelowe. Może więc należy przenieść te konsultacje na okres przed maturą. Może należy je uczynić obowiązkowymi (np. przewidzieć w wybranych przedmiotach godziny na przygotowanie do egzaminu – w ramach godzin z zajęć specjalizacyjnych lub przez modernizację programu nauczania).

Zachęcenie uczniów do przystępowania do egzaminów wymaga działań promujących. Ponadto dobre przygotowanie i wiara, że są dobrze przygotowani powinna sprzyjać temu, że będą chcieli zdawać.

Przygotowanie uczniów do egzaminu jest procesem złożonym i wymaga wielorakich działań. Przede wszystkim można tu wyróżnić następujące:

1. Zebranie danych o egzaminie i wynikach. Mając dobre i solidne informacje unikniemy działań zbędnych, nie przynoszących spodziewanych rezultatów. Ponadto nie dysponujemy nieograniczonym czasem więc podejmujemy wyłącznie działania najefektywniejsze. Do najistotniejszych danych, które możemy uzyskać należą:
 - analiza standardu egzaminacyjnego, ze szczególnym uwzględnieniem części praktycznej. Polegać to może na określeniu jakie czynności będą uczniowie musieli wykonać, jakie treści należy wprowadzić do procesu nauczania, po to aby nauczyć ich opracowywania elementów projektu – harmonogramów, schematów blokowych, zestawień, wypełniania druków, itp.),
 - analiza arkusza egzaminacyjnego (przyporządkowanie poszczególnych zadań obszarom standardu egzaminacyjnego, określenie kategorii taksonomicznych, określenie trupów zadań (czy są to zadania wielokrotnego wyboru, czy na dobieranie),
 - analiza i zestawienie wyników egzaminów. Należałoby tu poobliczać w różnych

zależnościach zdawalność, łatwość oraz porównać wyniki z okręgiem lub w skali ogólnopolskiej.

2. Zorganizowanie procesu przygotowania do egzaminów. Można tu wyróżnić następujące działania:
 - organizowanie próbnych egzaminów,
 - zastępowanie typowych klasówek testami (warto w takich testach stosować zadania na dobieranie, gdyż zadania tego typu uczą starannego czytania, analizowania i wypracowywania rozwiązań),
 - stosowanie metod kształcenia sprzyjających kształtowaniu umiejętności opracowywania projektów (np. projektów w strukturze podobnej do zadań na część praktyczną egzaminu),
 - modernizacja programu nauczania tak, aby znaleźć dodatkowe godziny na przygotowanie uczniów do egzaminu (np. godziny dodatkowe na pracowni, w której uczniowie uczą się opracowywania projektów o strukturze zadań na część praktyczną, na zajęcia praktyczne, czy na wybrane przedmioty),
 - przystosowanie struktury wybranych lekcji na taką, która uczy rozwiązywania konkretnych zadań określonych w standardzie (np. zajęcia z opracowywania różnych harmonogramów, schematów blokowych, algorytmów).

Zorganizowanie wewnętrznego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego i metodycznego

Taki kierunek działań powinien sprzyjać podniesieniu jakości kształcenia a tym samym unowocześnieniu szkoły. Działania w tym zakresie wymagać będą zarówno dodatkowego finansowania oraz współdziałania szkół i innych ośrodków specjalistycznych. Najlepszym rozwiązaniem byłaby współpraca na poziomie regionalnym. Jednak kierunek ten może być dla szkoły ogromną szansą na rozwój.

W tym zakresie można przewidzieć następujące działania:

1. Opracowanie i wdrożenie programu przygotowania szkolnych doradców metodycznych. Byliby oni doświadczonymi starszymi kolegami pomagającymi nauczycielom kształcenia zawodowego w podnoszeniu jakości pracy, w opracowywaniu i wdrażaniu różnych programów i przedsięwzięć oraz mogliby pracować w powiatowych i wojewódzkich ośrodkach doskonalenia nauczycieli.
2. Opracowanie i wdrożenie programu doradztwa edukacyjnego i zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Doradztwo zawodowe obecnie w zasadzie nie funkcjonuje na poziomie szkoły zawodowej (poza nielicznymi szkolnymi ośrodkami kariery zawodowej). Wydaje się jednak, że mogłoby ono się stać bardzo ważnym elementem nowoczesnego kształcenia zawodowego. Szczególnie należałoby rozwinąć doradztwo edukacyjne, którego podstawowymi zadaniami byłyby: udzielanie profesjonalnego doradztwa uczniom w zakresie planowania dalszej kariery w szkole policealnej i wyższej. Obecnie informacje te można co prawda uzyskać w Internecie, ale w większości są one niewystarczające. Wydaje się, że wybór ścieżki dalszego kształcenia powinien być oparty o rzetelną wiedzę na temat warunków kształcenia w szkole policealnej i wyższej, o kosztach, o perspektywach zatrudnienia, przewidywanych zarobkach i charakterze pracy w przyszłym zawodzie i o perspektywach rynku pracy.

Pozyskanie wsparcia z funduszy unijnych

Niezbędnym elementem wsparcia rozwoju szkoły zawodowej powinny być programy unijne. W latach 2007 – 2013 przewidzianych jest dużo pieniędzy na wsparcie kształcenia zawodowego. Na wyróżnienie zasługuje Program Operacyjny Kapitał Ludzki, który w priorytecie IX „Rozwój kształcenia i kompetencji w Regionach” przewiduje szereg działań przewidzianych między dla szkół zawodowych. Między innymi będzie można pozyskać środki na:

- doradztwo edukacyjne i zawodowe,
- modernizację oferty kształcenia,
- współpracę szkół z pracodawcami,
- wyposażenie szkół,
- wdrożenie nowych form nauczania i oceniania,
- studia podyplomowe i kursy doskonalące.

Wybór kierunków rozwoju szkoły zawodowej w znacznym stopniu zależeć będzie od sytuacji szkoły w miejscu jej funkcjonowania. Każda szkoła działa w konkretnych i specyficznych warunkach, więc jej plan działania musi być specyficzny i zależeć od lokalnego rynku pracy, warunków posiadanych przez szkołę, relacji z otoczeniem oraz obecnych i prognozowanych zachowań absolwentów. Należy starannie przeanalizować te uwarunkowania, znaleźć sojuszników, partnerów i określić kierunki jakie jesteśmy w stanie (lub będziemy zmuszeni) zrealizować. Należy również przewidzieć konieczność finansowania i określić jego źródła. Bardzo ważne będzie również znalezienie wykonawców planowanych zadań. Czy będą to nauczyciele, czy inne osoby ze szkoły czy z poza, czy są do tego przygotowani i czy są chętni do pracy.

Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach. Priorytet IX POKL na lata 2007 - 2013

Programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych.

Programy rozwoju będą silnie ukierunkowane na dostosowywanie kompetencji przyszłych absolwentów do potrzeb rynku pracy, a także przygotowanie uczniów do funkcjonowania na nim.

Cele:

Współpraca szkół i placówek z pracodawcami

Praktyki odbywane u pracodawców, a co za tym idzie wyposażenia przyszłych absolwentów w praktyczne umiejętności wymagane na rynku pracy

Modernizacja oferty edukacyjnej szkolnictwa zawodowego zarówno poprzez dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy jak i wyposażenie szkół w nowoczesne materiały dydaktyczne.

Równolegle potencjał instytucji edukacyjnych będzie wzmacniany poprzez realizację kompleksowych programów ukierunkowanych na rozwój kadr pedagogicznych i administracyjnych systemu oświaty.

Działanie 9.2. Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa

Cel i uzasadnienie działania

Działania w będą realizowane:

- poprzez kompleksowe programy rozwojowe szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe obejmujące zarówno wyrównywanie dysproporcji edukacyjnych pomiędzy osiągnięciami uczniów,
- modernizację procesu kształcenia poprzez dodatkowe zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne rozwijające kompetencje kluczowe uczniów,
- doradztwo edukacyjno – zawodowe,
- staże i praktyki realizowane we współpracy z pracodawcami,
- włączenie pracodawców w proces kształcenia zawodowego np. diagnozowanie popytu rynku pracy na absolwentów o określonych kwalifikacjach zawodowych.
- w ramach programów rozwojowych szkoły i placówki realizujące kształcenie zawodowe będą mogły również wyposażać uczniów w nowoczesne materiały dydaktyczne (w tym podręczniki szkolne)

Typ realizowanych operacji (projektów)

- diagnozowanie potrzeb edukacyjnych w obszarze szkolnictwa zawodowego zgodnie z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku pracy,
- programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe ukierunkowane na zmniejszanie wyrównywaniu dysproporcji w osiągnięciach uczniów w trakcie procesu kształcenia,
- podnoszenie jakości procesu kształcenia w szczególności obejmujące:
 - dodatkowe zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia
 - doradztwo i opiekę pedagogiczno – psychologiczną dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu szkolnictwa (np. wsparcie dla uczniów z obszarów wiejskich, wsparcie dla uczniów niepełnosprawnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, programy prewencyjne,
 - przeciwdziałanie patologiom społecznym),
 - dodatkowe zajęcia (pozalekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem ICT, języków obcych, przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo – matematycznych,
 - efektywne programy doradztwa edukacyjno – zawodowego,
 - modernizację oferty kształcenia zawodowego i dostosowanie jej do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy (wprowadzanie nowych kierunków kształcenia, modyfikacja programów nauczania na kierunkach istniejących),
 - współpracę szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami i instytucjami rynku pracy służącą podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uczniów jako przyszłych absolwentów i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia (w tym zwłaszcza w zakresie praktycznych form nauczania – staże i praktyki),

- wyposażenie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w nowoczesne materiały dydaktyczne (w tym podręczniki szkolne) zapewniające wysoką jakość kształcenia,
- wdrożenie nowych, innowacyjnych form nauczania i oceniania cechujących się wyższą skutecznością niż formy tradycyjne,
- wdrażanie programów i narzędzi efektywnego zarządzania placówką oświatową przyczyniających się do poprawę jakości nauczania.